

Kratkočasnica.

Dialog. Spisal Cestnikov.

Slovenec: (Nekaj godernja).

Nemec: Gut murgen!

Slovenec: Kaj bi ne rumulil, ker mi je konj poginil.

Nemec: Bos?

Slovenec: O ni bil bos ne; bil je podkovan na vseh štirih.

Nemec: Konnst niks tajč?

Slovenec: O ne daljč; tam le za plotom leži.

Nemec: Du bist verflucht dumm?

Slovenec: O ni Antun ne, konj je konj!

Dopisi.

Iz Štajerja 6. sept. — h — Sodniške prenapredbe na boljše ni mogoče izpeljati brez narodnega jezika v uradih (kancelijah); ker pa imamo velike premembe pričakovati, ki so vsem avstrijskim deželam zares potrebne, se ne bodo tudi naši uradniki dolgo obotavljali, ampak lotili se bodo in so se že živo in toraj zdatno našega jezika. Potegujmo se toraj, da imajo prihodnji naši uradniki že v visokih šolah priliko, temeljito se naučiti našega narečja. Le kdor kak jezik popolnoma zna, ga tudi spoštuje in njegove pravice priznava. Na gradečkem pravoslovnem oddelku se je že pred desetimi leti več predmetov razlagalo v slovenskem jeziku, pa učilo se ni v njem, kajti so se ravno ti predmeti le v nemškem jeziku izpraševali. Gradečko vseučilišče je ustanovljeno za notranje avstrijske dežele in le neznatne podpore je iz državne denarnice treba, ker so stroški skoro vsi z ustanovami založeni. V teh deželah živi en milijon Slovencev in ker tjakaj zahajajo tudi mladenči iz Primorskega in Dalmacije, bi nam vsem v prid bilo sila potrebno pomnoženje nauk v slovenskem jeziku.*) Spet bi se tedaj moralo v Gradcu v slovenskem jeziku razlagati državljansko in kazensko pravo, in potem vsaj kot collegium publicum ponavljanje redov civilne in kazenske pravde in potem tudi v slovenskem jeziku izpraševati pri pravoslovnih državnih in ostrih preskušnjah in, kakor že nekdanj iz državljanskega zakonika, pri djanskih sodniških in pravdosredniških in notarskih preskušnjah, ktere bi morale predpisane po postavi biti za vsakega, kdor hoče tako službo na Slovenskem dobiti.

Za prihodnjo dōbo bi se morala komisija sklicati za preskuševanje v slovenskem jeziku, ktera bi edina pravico imela, javne spričevala dajati vsakemu, kdor izmed starejih pravoznancov ima znanje slovenskega jezika ustmeno in pismeno izpričati, kakor je to deloma že predpisavalo pismo bivšega ministerstva za bogočastje in nauk, ki se nahaja v državnem zakoniku od leta 1850, del X, pod št. 15, str. 179. Le tako bode dobivala vlada zanesljive uradnike, od katerih se že od nekdanj zahteva popolno znanje slovenskega jezika pri namestovanju služb. Če se bode še zana-prej gledalo več na starost prosivcov, kakor na njih potrebne znanosti, še ne bode vlada tako hitro prišla iz vseh zaderg, v katerih se zdaj nahaja. To je tudi edina pot, da se slovenskim uradnikom zagotovi službovanje, o čem so jih vsaj deloma najnovejši dogodki na Hervaškem in Oger-skem prepričali. Po tem še le bodo tudi oni veselega serca izverševali svoje opravila in zavživali toliko potrebno zupanje. Slovenskih časnikov sveta naloga toraj je, poganjati se nevtrudno za to, da se zadosti našim živim potrebam, pa tudi vladi zaupljivo pokazati poti, po katerih je to doseči mogoče.

Nekaj še mi je na serce se vleglo prebiraje 3. zvezek Einspielerjevega mesečnika „Stimmen aus Innerösterreich“.

*) Tako dolgo morebiti, dokler se ne ustanovi vseučilišče jugoslavensko v Zagrebu. Vred.

Nek dopisnik „Gk.“ iz Štajarskega nam očituje, da nismo svoje slovenske prošnje sprožili o pravem času in da smo ž njo le naše sovražnike razdražili. Teh misel jaz nikakor nisem, ker se skeleče rane ne morejo zadosti hitro vraciti začeti. Na odpor pa smo bili pripravljeni vsaki čas, ker že dolge leta vemo, da se od neke strani očituje našemu še tako krotkemu gibanju, da z njim podkopavamo mir in spravo!!*) To pa je le gadna pretveza naših zakletih protivnikov. Naša dolžnost je, ne opešati v svojem postavnem delovanju in možko se vsem overam v bran staviti. Prašam pa: ali nimamo z našim uspehom že zdaj zadovoljni biti? Več v tako kratkem času v globini svojega serca tudi nismo pričakovali. Ali nas černo napadanje naših protivnikov ni že na široko soznanilo po celi Avstrii? Verjemite mi, da tudi Nemci že celó drugače o nas sodijo, ker so spoznali prenapetost nam sovražnih časnikov. — Nam drugega ni treba, kot stanovitosti v vsakem dobrem početju, posebno pa da se vedno bolj izobrazuje naš celi narod, in za pravo narodno omiko bodo skerbeli naši učniki duhovnega in posvetnega stanú.

Iz Gorice 11. sept. X — Znano je, berž ko ne tudi tistim, ki niso „laudes vitae rusticae“ v originalu brali, kako človeka včasih mestni monotonizem tare. Ni menda ravno prah in vročina, hrup in šum, ki nam nadleguje, ampak neka skrivnostna moč sili meščane znebiti se začasno navadnih opravil, in jih podi na kmete, v gore, iskat čistega zraka in žlahne zabave, da si ude pokrepčajo in dušne moči popravijo.

Pri tacih priložnostih se še le spozná, koliko bi bile naše severne gore več vredne, ako bi kolikaj potov za človeka imele. Zakaj ima nek Kras svoje vožne poti? zakaj jih imajo rajske Berda? Vém, da po kanalsko-tominskih gorah so težave večje in prav imajo Tominci, da se za napravo nove ceste na deželne stroške na vso moč poganjajo; pa vendar mislim, da bi si tudi srenje same lahko kaj pomagale. In koliko je mogoče posamnim srenjam dognati, so nam verli Bataveci djansko pokazali. V Batah (3—4 ure od Gorice proti severju), ki štejejo blizo 1100 duš, je že kakih 10—12 let g. Franc Mozetič za kaplana. Ta gospod je mnogostransko nalogo dušnega pastirja na kmetih dobro spoznal. On daja Bogu, kar je božjega, pa ni tistih pretesnosercnih, kterim se zdí, da nimajo zunaj cerkve in zunaj duhovnih zadev ničesar opraviti in ki mislijo, da vsakoršno vtikanje v posvetne reči oskruni duhovni značaj; on vé sicer, da skerbi za božjo čast se spodobi prvo mesto, pa tudi pospeševanje časnih, materijalnih zadev se mu po nikakem ne zdí ne-spodobno. Po teh načelih je namreč ravnal, ko se je osrečevanja svoje čede lotil. Najpopred je nji čedno cerkev, sebi in naslednikom pa spodoben farovž napravil; potem je bila njegova skerb, dvema posebnima neprilikama v okom priti; vodo zajemati je bilo težavno in živino napajati nevarno, in pa pripravne poti proti mestu je manjkalo. Kar se vode tiče, prizadel si je, da se je po čez 1/4 ure dolgem vodovodu do sred vasí napeljala, druga napaka pa s tem odpravila, da se je iz poprejšnje steze lepa vožna pot do sosednega Gargarja naredila. In vse to je blagi gospod — ne sicer na svoje stroške — ampak z gorečim, prepričavnim prigovarjanjem in dobrim svetom, in pa s pomočjo verlega župana Staniča doveršil. Pač velika je moč marljive podučbe in unetega spodbujanja! — Teh reči pa ne priobčujem zato, da bi priprostemu gospodu slavo pel, ktere v svoji ponižnosti ne išče, in ktere marljivost njegova za dušni in telesni prid podložne čede ne potrebuje, ampak zato, da bi njegov in njegovih vaščanov zgled tudi drugi duhovni, župani in srenjčani posnemali,

*) Ako bi take svéte poslušali, bi mogli čakati do sodnega dne. Takrat bi bil nekterim še le pravi čas, da bi se oglasil narod slovenski za svoje pravice in jih vžival unkraj groba! Vr.

in si hvaležnost ne le mehkužnih meščanov, temuč celó svojih lastnih kljuset zaslužili.

Kaj ne, to je lepo in hvalevredno? Sedaj pa še nekaj družega, kar ne moremo zapisati v zlate bukve.

Mahnimo jo čez gore in dole v prijetni Kanal. V materijalnem oziru ne pogrešamo tukaj ničesa, toliko več pa v dušno-narodnem, ne sicer pri duhovščini in pri pravih Kanalcih — od peščice „purgarjev“ ali „citiadinov“ molčim za zdaj — ampak v ondašnji uradni. Ni davno, kar je bil nek terd Lahon iz Milana v Kanalu v službi, ki je pa potem, ko je Lombardsko odpadlo, ubežal. Na njegovo mesto so poslali družega Italijana za aktuarja iz južnih Tirolov, ki ne zná besedice nemški ne slovenski. Al to ni nič posebnega. Čisto nova iznajdba je pa ta, da so nekega mladega barona v Kanal poslali, da bi se enmalo slovenščine naučil, — saj vidite, volja je dobra, pa ... — in veste, koga so mu za vodnika in učitelja odkazali? Unega italijanskega aktuarja! Tako se godí na zeleni veji v slovenskem Kanalu, vkljub diplomom in patentom, vkljub gospod Černetovemu „černemu“ govoru 27. junija t. l. Mi prašamo: ali ne vé ministerstvo za take reči ali kaj?

Iz notranjske Bistrice. xyz. — Poslali smo 10. t. m. našemu verlemu dr. Toman-u zahvalnico iz našega okraja. Podpisali so jo vsi veljavni možaki, kakor duhovni, učitelji, župani in tudi večina uradnikov. Komur koli se je zahvalnica brala, vsakdo se je z veseljem podčrtal. Vidilo se je, da tudi mi Notranjci, ki gosp. doktorja osebno ne poznamo, ga vendar visoko spoštujemo; vidilo se je, da smo ž njim enih misel in da mu naše serca hvaležno bijejo. Zahvalnica se pa tako-le glasi: „Blagorodni visokočastiti gospod doktor! Kako se razveseli popotnikovo sercé, ko v temni viharni noči skoz oblak svitla danica naznanovavka dnevna zasveti! Veselo svoje stopinje dalje pomika ter obrača svoje oči proti dneva porodnici, jutranji zarji, težko čakajoč, kedaj da bo ona solnce lepše prihodnosti pripeljala. Kar je popotniku svitla zvezda v oblačni noči, to so bile za nas mile besede, ki ste jih Vi, blagorodni gospod doktor! za našo ljubo slovensko deželo v državnem zboru govorili. S krepko besedo ste tamkaj tirjali, naj se obljubljena ravnopravnost tudi na nas Slovence razširi, naj se našemu milemu jeziku njegove pravice v šolah in pisarnicah podelijo. Dokazali ste, da omika naroda v ptujem jeziku ni omika. Brez nje pa narod sreče in blagostanja doseči ne more. Hvaležno toraj Vam bijejo serca Slovencev in mi notranjski bratje na meji kranjske dežele, ne smemo zaostati, temuč hvaležnost, ki nam v sercih klije, mora tudi na dan priti. Vzemite tedaj, blagorodni gospod doktor! te verstice blagovoljno. One naj Vam razodenejo serčno zahvalo prebivavcov notranjsko-bistriškega okraja za Vaše znano domoljubje, ktero sloví deleč čez meje slovenske dežele, kamorkoli so zadoneli Vaše Vile „domorodni glasi.“ To domoljubje se je posebno pokazalo v deželnem in državnem zboru. Serčna Vam hvala! Bog Vam plati! — Hodite še zanaprej pogumno po poti resnice in pravice, — po poti domoljubja in zagovarjajte in branite serčno našo milo deželo slovensko. Res je, da ta pot je s ternjem posuta, da domorodca ne čaka družega, ko terpljenje in „ternjeva krona“; pa do sedaj ste po ti težavni poti neustrašeno korakali, niste se bali nasprotnikov domačih ne ptujih in terdno upamo — Vaše dosedanje djanje nam je tega porok — da se jih tudi za naprej bali ne bote. Hvaležni Vam bomo na vekomaj! Slava Vam! Ob enem pa tudi prosimo, da našo zahvalo naznanite verlemu gosp. Černetu, goriškemu poslancu. Tudi on se je skazal pravega domorodca; možko je zagovarjal pravice slovenskega naroda. Tudi on je želje tukajšnjih prebivavcov državnemu zboru razodel. Bog daj, da bi skoraj spolnjene bile! Bog ga živi! — Še enkrat, blagorodni gosp. doktor, „Hvala, serčna hvala“ zavpijejo

prebivavci Notranjsko-bistriškega okraja.“

Od Savske Peči na Dolenskem 1. sept. (X) —
Kmalo bo leto, kar je zažarila svitla zarja na nebu avstrijskem, da bi razsvetila poti, po katerih je mogoče vsem narodom celega cesarstva doseči boljo prihodnost. Al prehode rane je vcepila bila neugodna preteklost. Naš narod slovenski, akoravno po krivici, med vsemi drugimi narodi najbolj zaničevan, je bil od nesramnih zavirljivcev obsojen, se nikdar ne vdeležiti dobrot in obljub našega svitlega cesarja. Blodili so in še blodijo tisti nesramni „kulturträgerji“, da naš slovenski jezik nima zadosti besed, ni omikan in opiljen, in ob enem, da je še za vpeljavo v uradnije preokoren! — O vi revčki, ali še niste občutili, da udarci, ki jih dajete svojemu milemu materinskemu jeziku, vas same po ustih tepejo? — Je li slovenski jezik kriv, ako ga vi ne umete in ne znate? — Pa tudi vas in vaše naltolcevanje bo slana pokosila. Čas, ki nenehoma derdrá, nas resnobno opominja, se berž ko je mogoče poprijeti in udeležiti darov našega svitlega cesarja, da z našo omiko, in kar je z njo sklenjeno, z blagostanjem predeleč ne zaostanemo za drugimi narodi. Da je začel naš narod slovenski svoje potrebe bolj in bolj spoznavati, da bolj in bolj si zaveda svojega nameua, dokazuje dostojno zadnji srenjski komun županije boštanske, v katerem so bili, kar slovenski jezik v uradnijah in šolah zadeva, sklenjene sledeče reči:

„Boštanska srenja se bo za naprej, kar opravní jezik zadeva, popolnoma ravnala po natornih in tudi od svitlega cesarja poterjenih pravicah; zatoraj bo:

- a) županijstvo boštansko vse srenjske reči in zadeve v slovenskem jeziku reševalo;
- b) bo županijstvo dotični okrožni in drugi gospóski le v slovenskem jeziku dopisovalo, in upa, da bo tudi le v tem jeziku pisane liste od nje prejemale;
- c) se prosi ponižno slavno c. k. okrajno glavarstvo, da naj cesarske obljube in postave, gledé uradnega jezika, natanko spolnuje, ter srenjčanom boštanskim le po slovensko dopisuje, in njih slovenske uloge ko veljavne sprejema.“

Kar šolo zadeva, je bilo sklenjeno:

„Da se ima vprihodnje v boštanski šoli samo v slovenskem jeziku učiti.“

Ta dva predloga sta bila od vseh srenjčanov z veseljem sprejeta in enoglasno poterjena.

Da bo slavno c. k. okrajno glavarstvo, kar njega zastran uradnega jezika zadeva, prošnje in želje srenjčanov boštanskih spolnovalo, se je nadjati, ker vsak pravičen človek sam lahko spozná, da to niso nobene prenapetnosti, ampak so pravične želje po postavah cesarskih in natornih. — Da je pa že čas, da se te želje tudi spolnovati začnejo, je gotovo, — saj ga ni početka brez začetka.

Ne morem pa končati, da bi ne omenil iskrenega rodoljuba, po imenu Janza Planinca, posestnika, moža kakih 70 let svoje starosti, kterege serce močno bije za narod slovenski. „Novice“ so njegove stare tovaršice, marljivo jih prebira, in rad se pogovarja o njenih zadevah. On je bil, kateri je osnoval predlog zastran slovenskega jezika pri gori imenovanem srenjskem komunu županije boštanske. Da bi pač imela Slovenija dosti takih zvestih sinov, ne bila bi ideja ravnopravnosti za nas Slovence še do sedaj, kakor naši sovražniki pravijo, prazna misel, temveč bi mi že vživali svoje pravice!

Iz novomeške okolice. J. L. Drage „Novice“, dovolite prostorček neki lepi posebnosti Prečenske šole. Po dokončanem konecletnem izpraševanju je bilo razstavljeno mnogoverstno orodje kmetiško v zmanjšani obliki, ki so ga fantje na paši kaj lično izrezljevali; in ko so se razdeljevale darila, dobil je tudi čedno darilce šolarček, ki je najlepše naredil drevo, brano pa voz. Hvala pa gré za vse to visoko častitemu katehetu gosp. Fr. Pleško-tu, ki so napeljevali otroke k temu koristnemu početju. Naj bi učitelji skerbili tudi drugod, da bi se pečali otroci na paš

namesto s praznimi burkami s tacimi opravili, ki jim urijo in bistrijo um! — Vidil sem sicer po šolskih stenah dokaj „nemških“ pisnih primer — ego autem censeo haec de lenda esse. — Iz Novega mesta smerdi še sèm na deželo po tacih prikaznih, ki smo jim upili unidan z vami, drage „Novice“, iz navdušenih gerl: „Živili!“ Le naprej, Novomeščani, da na slovenski zemlji Avstrije izpulite iz rok Teržičanom zastavo nemške „kulture“!

Iz Radeč 3. sept. A. K*č. — Naj povem besedico o konecletni šolski preskušnji v Radečah, pri kateri sem včeraj dopoldne bil tudi jez pričujoč. Med mnogimi veljavnimi gospodi, ki so se k omenjeni preskušnji sošli, so bili tudi visokočastiti dekan iz Šmartna pri Litii, gosp. Jožef Burger; da se o napredku šolske mladine prepričajo, so izpraševali sami zdaj tega zdaj unega šolarčka in šolarico. Res! verlo so odgovarjali izpraševani v vseh naukih; vidilo se je, da trud gosp. kateheta Jož. Buha in gosp. učitelja Petra Cebina ni bil brez uspeha. Po dokončanem izpraševanju so prišle zlate bukve in šolske darila na versto; veliko je bilo veselje za tiste šolarje in šolarce, ki so jih bili deležni; najpridniši izmed njih so prejeli krasno vezane bukvice in za njimi pohvaljeni lepe podobščine in eni tudi svitile dvajsetice iz rok žlahne gospé Gutmansthal-ove, dvorske grajšakinje. Ko so gospod dekan s krepko besedo pridne otroke k daljnemu pridnemu napredovanju, mlačne pa in nemarne k poboljšanju nagovorili, je zapela šolska mladina nekatere pesmice in za letos slovó vzela od šole z naukom, ki ga ji je marljivi gosp. učitelj Cebin v lepem ogovoru „Štej čas!“ izročil, ki se na koncu lično natisnjene šolskega letnika*) tako-le bere: „Kadar popotnik čez stermino prispè, si truda in vročine počije, pregleduje pot, po kateri je hodil, in skerbno šteje hribe in dole, ktere bo mogel še prehoditi, preden pride v odmenjeno deželo; ravno tako smo zdaj mi, ljubi otroci, na postaji, počiti se truda, ki smo ga prestali v prešlem šolskem letu. Težko, za marsikterega neprijetno je bilo učiti se; premagano je! Minule so z letom tudi vse težave, in glejte, kaj ste si pridobili v tem letu — lepo versto žlahnih naukov — drag zaklad, ki vas bo spremljal v celem življenji, in vam ga ne bodo tatje ukradli, ne ogenj požgal, ne voda odnesla, ne rija snedla! Kar vam svet najboljšega more dati, je to. Blagor vam, ki ste se trudili prav obrniti letošnje leto! Odgovor od tega leta bote Bogu lahko dajali. Veselo in pogumno nastopite pot dalje v življenje, in ne pozabite, kar je oče svojemu sinu govoril, ko mu je svojo žepno uro podajal, namreč: „Sin, na uro! — štej čas! — vari, da ti ne uidejo ure v mladosti, zakaj, te se ne bodo nikdar povernile. Imej ure za svoje opravila, imej ure veselja; ali štej, da ti ne uide mladosti čas, da bi ti ne dal svojega dobička!“ Tečejo nam leta, dnevi, ure, in ne mislimo, da ravno to so deli našega življenja; in vendar nas vsaki teh pripelje bližej večnosti. Vsaka ura mladosti je drag biser, ki pade od krone življenja, in se potopi v neizmerno večnost. Nabirajte tedaj, dokler imate čas, modrosti in čednosti, da bote enkrat kot vredni udje cerkve in države lahko odgovor dali od svoje mladosti! — Vam pa, kateri kakor koli podpirate šolo, in pomagata, da se otroci prav izrejajo, in koristnih reči izučijo — lepa zahvala! Zahvala vam v imenu cerkve, ktera se veseli dobrih otrok; zahvala vam v imenu malih, ki se bodo še le pozneje spomnili, koliko dobrega se jim je storilo, in v imenu naslednikov, katerim ste pomagali na višjo stopnjo omike in premožnosti. Zahvala vam! ker le po teh malih se smé upati boljša prihodnost.

*) Radosti omenimo, da se je po Kranjskem zeló zaplodila lepa navada, da tudi manjše ljudske šole na kmetih izdajajo konec leta natisnjene slovenske „preglede“. To je veselo znamenje, da je dotičnim gosp. duhovnim in učiteljem mar za njih šole, pa tudi ne bo brez dobrega sadú za starše in šolarje. Le naprej tako! Vred.

Iz Kranja 16. sept. X — Z veseljem smo slišali novico, da dobimo spodnjo gimnazijo (4 tako imenovane latinske šole) in da se bote čez en mesec že začele dve prve šoli. Kteri učitelji pridejo, še ni znano, tudi ne, kateri bo vodja, čeravno se marsikaj govori in se med veselo novico mešajo tudi — neprijetni glasovi. Na vodju šolskem je sedanji čas veliko ležeče, ne le, da je mož dostojne vednosti, ampak mož mora biti, ki ima serce za materni jezik, ki bo popreje ali pozneje mogel zadobiti svojo pravico v šolah. Ako se nam dá, kakor nekteri vediti hočejo, neki gospod iz Ljubljane, ki je preveč znan, da nima serca za domači jezik in ga odbija kakor koli ga more, bi nam bilo to novo znamenje, da šolam še ne bo zarja ravnopravnosti zasijala, za katero se je g. dr. Toman unidan spet tako krepko potegnil. Mi gori rečenega vendar še ne moremo verjeti, ker je čast. gosp. šolski svetovavec javno v „Novicah“ naznanil se narodnega moža in zagovornika pravičnih reči. Facta loquentur!

Od Vipave 15. sept. — z — Iz Tomina smo slišali, je v ondašnji volitvi 7. dan t. m. bil izvoljen gosp. dr. Vincenci Volčič za poslanca goriškega deželnega zbora na mesto gosp. Kafola. Ako ravno se jih je mnogo radovalo temu, da bode izvoljen gosp. Peter Kozler iz Sežane, se vendar morejo tolažiti s tem, da tudi ta volitev je prav srečna. Gosp. dr. Volčič, advokat v Ajdovšini, dobrih 30 let star, je mož bistrega uma, pravičen, in kot rojen Tominec pozná tudi dobro potrebe in želje svoje ožje in širje domovine, ktero iskreno ljubi. Slovan iz celega serca mu je barva politična: „Zmeren pa neoverljiv napredak“. Veseli tedaj te volitve, se nadjamo ob enem, da bode še tudi našemu verlemu gosp. P. Kozlerju priložnost dana, na enakem polju domovini služiti. — Drugo pot bodem povedal „Novicam“ o letošnji sviloreji kaj.

Iz Ljubljane. *Národna čitavnica* v Ljubljani je po sklepu sl. c. kr. deželnega poglavarja od 30. p. m. dovoljena; pravila tega društva se bojo tedaj kmali razglasile. „Čitavnica — kaj je to čitavnica?“ Nič družega ni kakor bravnica, to je, društvo, v katerem se bo bralo ali čitalo in bojo včasih poštene veselice v domači besedi. Lahko bi stavili, da kak korespondent ljubljanski v „Triesterici“ ali „Tagespošti“ bo kmali, če družega ne, napadel saj besedo „čitavnico“, češ, da še svoje slovenske nimamo in da „hervatimo“, ker ta beseda ni ne na Viču ne v Udmatu znana. Al svetujemo mu, naj potuje na doljno stran Kranjskega, na slovensko Štajarsko itd. in najdel bo besedo čitati namesto (bukve, pisma itd.) brati živo tudi v našem narodu, kakor jo imajo Srbi, Rusi, Poljaki itd., in ki je v tem pomenu bolja kakor je beseda „brati“, ktera le bolj pomeni: jagode, vino, klasje itd. brati (Erdbeeren-, Wein-, Aehren-lesen itd.). Je tedaj ta beseda naša, ne pa ptuja kakor je Nemcom laški „kazino“ ali francozki „ressource“, ki tedaj celó svoje besede nimajo. — Ker smo omenili „Triesterco“, ne smemo zamolčati budalij, denunciacij in laži, ki jih je spet pretekli teden po korespondentih na svet zvalila. Med drugim pripoveduje o zadnji seji mestnega odbora, da je gosp. Heiman o naznanilu razpustka ogerskega zbora predlog napravil, naj se za to Njih Veličanstvu „slava“ izreče, da pa je gosp. župan to do konca seje odložil, ko bode postavno število odbornikov skupaj; nazadnje pa vendar tega — ni storil. Al je to kaj družega kot hudobno natolcevanje Triesterčnega dopisúna, ker bi mogel, če že pisari po svetu, vendar pozvediti, ali ni bilo proti koncu seje le spet tolikšno število odbornikov v seji kakor v začetku, in da je gosp. župan na gosp. Heimanovo poprašbo zastran nove štirne pri sv. Jakobu že h koncu skor praznim stolom odgovarjal? Da pa so Ljubljančani svojemu cesarju zvesto udani, so vsaki čas ne le z besedo, temuč v djanji pokazali in bojo to vselej. Zato pa ne potrebujejo še le „Triest.“ natolcevavca, kteremu bi utegnili od nekdanjih na nekem stropu namalanih čudnih znamenj marsi-

ktero povedati, da bi jo porabil za svoje korespondencije, ako bi mu ne bila sedaj — neoportun. — Ravno ta dopisnik ali njegov alter ego je v „Triesterco“ tudi pisal te dni, da v tistem zahvalnem pismu, ki ga je g. dr. Tomanu poslala gorenska stran in kterege so omenile „Novice“, je med 953 podpisi 600 „šolskih fantov“ podpisanih. „Wir fügen aus guter Quell erläuternd hinzu, dass 600 Schulknaben die Adresse unterschrieben haben“ — pravi dopisnik „Triesterčni“. Mi pa, ki smo vidili to adresno s podpisi iz Stare fare v Bohinji, fare Gorjanske, Železnikov, mesta Loškega, srenje Staro-loške, Dorfarjev, Stražišča, Tenetiš, srenje Predoljške, Terstenika, Predvorske fare, Št. Jurske fare, Moravske fare, Krašnje, Št. Gotharda itd. in smo med temi 953 podpisniki našli nekoliko bogoslovcov, pravo- in zdraviloslovcov in gimnazijstov, v vsem skupaj le kakih 39, večidel gosp. učencov (pa ne „Schulknaben“) pravimo, da je to gerda laž, in če je dopisnik pošten človek in je res prepričan „aus guter Quelle“, da je resnico govoril, pričakujemo, da nas bo, po tej naši izreki v pošteni očitno razžaljen, tožil. Ako nas ne toži in požre to osramotenje, nam je to nova priča, kakošnega nesramnega dopisnika ima „Triesterca“!

— Med mnogimi razpravami poslednje seje deželnega odbora, ki jih bo obširniši oznanil prihodnji „Oglasnik“, je bilo tudi sklenjeno, se pritožiti pri c. k. deželni finančni direkciji v Gradcu, da se cestnina na šrangih pri sv. Petru in v Kravji dolini še zmiraj pobira, čeravno je c. k. ministerstvo že 4. junija ukazalo, naj se ta reč berž v obravnavo vzame in „brez pomude“ dožene. Pretekli so že dobri 3 meseci in še morajo ljudje zmiraj cestnino odrajtovati. To se ne pravi „brez pomude“ dognati stvar, ki jo pravica že davnej terja, ampak po polževo delati. Ali je tega obotavljanja svojemu gospodu štantniku prezvesti služabnik kriv ali še kdo drug, tega nam ne gré tukaj razsojevati, to pa moramo reči, da z „licencijami“, kakoršnih ni nikjer na celem svetu, ne bote prave zadéli. Čuvajev, čuvajev si postavite berž, kolikor jih je treba, ne pa nadležnih posov ali licenc.

— Gospod Anton grof Auersperg, unidan zavolj mnogih zaslug za mesto naše, izvoljen za častnega mestjana ljubljanskega, se je te dni v prijaznem pismu zahvalil za čast, ki mu jo je naklonila Ljubljana — rojstni njegov kraj.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. (Iz državnega zbora). Pretekli teden ste bile po rodoljubnih naših poslancih gospodu Černe-tu in gosp. dr. Toman-u dve poprašbi c. k. ministerstvu zastavljene, ki ste za naš slovenski narod sila važne: ena se poteguje za obveljavo našega jezika v sodnijah, druga v gimnazijah in realkah.

Popraška na c. k. ministerstvo pravosodja

v 51. seji zbora državnega od gospoda Černeta zastavljena in zraven 15 čehoslovanskih in dalmatinskih, tudi od 7 poslancov iz slovenskih dežel podpisana interpelacija (popraška) na ministerstvo pravosodja se je glasila toko-le:

„Ker se to, kar enakopravnost narodov velewa gledé na rabo deželnega jezika pri sodnijskem zapisovanju in obravnavanju, še vedno do dobrega v nemar pušča po tistih krajih okolišča teržaške in graške više deželne sodnije, po katerih prebivajo Slovenci;

ker bi se že po §. 165 občnega sodnega reda od leta 1781 in po različnih besedah §§. 123 in 184 reda kazenske pravde od leta 1853, kakor v civilnih, tako tudi v zakenskih rečéh, bili imeli zapisniki (protokoli) brez izjemka narejati v tistem jeziku, ki ga priča, oziroma udeleženeec ali obdolženeec govori;

ker gré misliti, da so nasprotne naročila, sodnijam na

škodo pravičnega pravosodja in ravno omenjenim postavam vkljub dane, — po katerih so se namreč vsi zapisniki v imenovanih deželah morali spisovati ne v jeziku izpraševanega ali zapriseganega človeka, temuč samo in edino v laškem, ali nemškem, izpraševancu nerazumljivem jeziku, — sedaj po najvišem diplomu od mesca oktobra in po ustavi od mesca februarja svojo moč izgubile, kakor je tudi visoko c. k. ministerstvo pravosodja enakopravnost deželnih jezikov pri sodnijah na Moravskem izrekoma zaukazalo z razpisom od 22. julija t. l. št. 6099;

ker na eni strani, če sodniki v okoliših gori omenjenih viših deželnih sodnij služeci res znajo jezik ondašnjega ljudstva, tudi ne more biti nikakoršna težava, ondod zapisnike v deželnem jeziku narejati, na drugi strani pa vladarstvo ima pravico in dolžnost, od uradnikov terjati, da znajo jezik tiste dežele, v kateri bi radi služili, posebno gledé na to, da so občni državljanski zakonik, kazenska postava in red kazenske pravde že nekaj let sém in ravno tako vse druge od leta 1849 izdane postave v ondašnji deželni jezik prestavljene in v njem razglašene;

ker zapisniki, narejeni v jeziku, ki ga priča ali udeleženi ne zná, niso le nepostavni, temuč tudi, zlasti kdor samo zapisovavec jezik izpraševancov razume, še celó po postavah, ki so veljale pred cesarskim diplomom od mesca oktobra, ne morejo dati gotove podlage za pravično razsodbo, toliko manj pa še za odgovornost izpraševanega pred kazensko sodnijo, — kar so gori povedane postavne odločbe v civilnih in kazenskih rečéh očitno odverniti hotle;

ker se, če bi kje kak posamen uradnik res še toliko ne umel deželnega jezika, da bi mu mogoče bilo, povedbe izpraševanih prič ali obdolžencov na zapisnik staviti ali tudi samo razumeti, neprilika taka dá lahko odpraviti s primernim podeljevanjem službenih mest;

ker dalje, ako bi se zavolj sedanjih okoliščin tudi ne dala pri ti priči enakopravnost jezikov popolnoma izpeljati pri sodnem ravnanju v pravnih, ne sme se vendar za to že sedaj lahko mogoča spolnitev gori omenjenih postav pri sodnem izpraševanju prič in družih ljudi, pri kazenskih obravnavah in pri razpravljanju in rešenju slovensko pisanih vlog v rečéh zunaj pravnih, z ozirom na najviši diplom od mesca oktobra in na ustavo od mesca februarja, — če se ne bi hotla obema veljavnost v omenjenih okoliščinah naravnost tajiti, — in z ozirom na različne besede že popred danih cesarskih postav odlagati do tistega še nikomur znane prihodnjega časa, ko se imajo sodnije preurediti;

ker je zadnjič dolžnost visocega ministerstva, poganjati se za to, da bodo pred vsemi drugimi uradniki njemu podložni postave spolnovali, in pa službe tako podeljevati, da bo to spolnovanje uradnikom tudi mogoče; toraj vprašajo podpisani:

1. Ali misli visoko ministerstvo pravosodja, z namenom, da bi se vodila enakopravnosti narodov, izrečene od Njegovega Veličanstva Cesarja, izpeljale in da bi se pravično pravosodje enkrat ustanovilo, tudi teržaški in graški viši deželni sodniji, ozirno ondašnjima državnima nadpravdnijama izdati enakošen ukaz, kakor je ukaz od 22. julija t. l. št. 6099, dan za Moravo, in zlasti tudi zastran okoliš teržaške in graške više deželne sodnije pri ti priči in resno potegniti se za to, da se po obstoječih postavah in po vodilih enakopravnosti zapovedane tolikokrat od Njegovega Veličanstva Cesarja pod izrečeno odgovornostjo dotičnih uradnikov bodo od zdaj naprej vsaj sodnijski zapisniki v jeziku prič ali udeleženi narejali, da se bo ravno tako končno obravnavanje v zatožencovem jeziku opravljalo, in da se bodo vloge v slovenskem jeziku podajane tudi s slovenskim odpisom reševale?

2. ali misli visoko ministerstvo pravosodja ondi, kjer bi ta ali uni uradnik deželnega jezika ne umel, na te službene mesta bolj primerno postaviti take, ki rečeni jezik